

ΟΙ ΔΥΟ ΔΥΝΑΜΕΙΣ: ΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΔΟΞΙΑ

- 1) «και οποία έμελλεν έσεσθαι και οποία ήν, άσσα νυν μη έστι, και όσα νυν έστι και τα οποία έσται, πάντα διεκόσμησε νους» – ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ 59β
- 2) Όπως τα είχε περιγράψει ο Ηράκλειτος, λέγοντας ότι «πόλεμος πάντων πατήρ έστι» (B 53) και «γινόμενα πάντα κατ' έριν και χρεών» (B 80).

ΚΑΙ ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΑΛΟΤΗΤΩΝ

Υπάρχουν πολλών ειδών αντιθέσεις μέσα σε μία κοινωνία:

- Θρησκευτικές
- Ιδεολογικές
- Πολιτικές
- Φυλετικές
- Προσωπικές

Αλλά η βασική αντιπαλότητα είναι μεταξύ πλουσιότερων + φτωχότερων

Οι περισσότεροι αποδίδουν το ζήτημα της πάλης των τάξεων και τον όρο «**πάλη των τάξεων**», στον Κάρολο Μάρξ όπου το 1848, στο Κομμουνιστικό Μανιφέστο [Κεφ. 1] έγραφε ότι, «**η ιστορία κάθε κοινωνίας μέχρι σήμερα είναι η ιστορία πάλης των τάξεων**»!

{«*The history of all hitherto existing society is the history of **class struggles**. Freeman and slave, patrician and plebeian, lord and serf, guild-master and journeyman, in a word, oppressor and oppressed, stood in constant opposition to one another, carried on an uninterrupted, now hidden, now open fight, a fight that each time ended, either in a revolutionary reconstitution of society at large, or in the common ruin of the contending classes.*» (Marx. Μανιφέστο. κεφ.1)}

Αλλά και 22 αιώνες πριν τον Μάρξ, ο Αριστοτέλης,
(κατά το 336 π.Χ. περίπου), έγραψε ξεκάθαρα ότι:
οι τάξεις των πλουσίων και των φτωχών είναι τα *«εναντία μέρη»*
σε κάθε πόλη και κάθε κοινωνία!

[1291 β] *«πένεσθαι και πλουτεῖν τους αὐτοὺς ἀδύνατον.
διό ταῦτα μέρη μάλιστα είναι δοκεῖ πόλεως, οι εὐποροι και οι ἀποροι
έτι δε διά το ως επί το πολύ τους μὲν ὀλίγους είναι τους δὲ
πολλούς ταῦτα εναντία μέρη φαίνεται των της πόλεως μορίων.»*

Ακόμα και την περίφημη ρήση του Μαρξ στο τέλος του *Μανιφέστου*,
ότι όταν ξεσηκωθούν οι προλετάριοι:

«δεν θα έχουν να χάσουν τίποτα παρά τα δεσμά τους»,
και αυτή ίσως να την έχει αντιγράψει από τον Αριστοτέλη:
κάποιος μπορεί να αδικήσει (να αρπάξει αυτά που δεν του
ανήκουν), όταν *«δι' απορίαν μηδέν έχει ότι απολέσει»*.

[Ρητορική 1372α]

*«Φθάσαμε σε ένα σημείο που οι φόροι είναι τόσο δυσβάσταχτοι,
που όλοι υποφέρουν.
Το να είσαι πλέον πλούσιος
είναι χειρότερο από το να είσαι κάποιος
που τουλάχιστον έχει συνηθίσει στη φτώχεια του!»*

Ποιος το είπε?

- DONALD TRUMP?
- ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ?
- ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ?
- ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΝΟΣ

[Ισοκρ. Περί Ειρήν. 128]

«οί μὲν γάρ τας πενίας καί τας ενδείας
αναγκάζονται διεξιέναι καί θρηνεῖν προς σφάς αυτούς,
οί δε το πλήθος τών προσταγμάτων καί τών λειτουργιών
καί τά κακά τά περί τας συμμορίας καί τας αντιδόσεις:
ά τοιαύτας εμποιεῖ λύπας, ώστ' άλγιον ζήν τούς τας ουσίας
κεκτημένους ή τους συνεχώς πενομένους».

*«Καλύτερα να παριστάνεις τον φτωχό και τον κακομοίρη»
για να μην βάζουν κι άλλους φόρους.*

ούκουν εθέλει γε τριηραρχεῖν πλουτών ουδείς διά ταύτα,
αλλά ρακίοις περιειλάμενος κλάει και φησί πένεσθαι.
ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ – ΒΑΤΡΑΧΟΙ (405 π.Χ.)

ΒΑΣΙΛΕΙΑ
ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑ
ΟΛΙΓΑΡΧΙΑ

- ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ
- ΔΡΑΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΔΗΜΟΥ – «ΟΙ ΟΠΛΑ ΦΕΡΟΝΤΕΣ»

ΜΙΚΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

- ΣΟΛΩΝ

α- «επί δε τοίς σώμασιν ήσαν οί δανεισμοί, και η χώρα δι' ολίγων ήν,... τοιάυτης δε της τάξεως ούσης έν τή πολιτεία, και των πολλών δουλευόντων τοίς ολίγοις, αντέστη τοίς γνωρίμοις ό δήμος... ισχυράς δε τής στάσεως ούσης και πολύ χρόνον αντικαθημένων αλληλοίς, είλοντο κοινή διαλλακτήν και άρχοντα Σόλωνα». (Αριστ. Αθην. Πολ.4.5-5.2)

β- «τότε δε τής τών πενήτων προς τους πλουσίους ανωμαλίας ώσπερ ακμήν λαβούσης η αντάπασιν επισφαλώς ή πόλη διέκειτο». (Πλουτ. Σόλ. 13.2)

➤ ΣΕΙΣΑΧΘΕΙΑ

➤ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΩΝ

➤ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ – ΠΑΛΑΙΚΗ

➤ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ – ΕΚ ΠΡΟΚΡΙΤΩΝ

➤ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΠΑΛΑΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

- ΚΛΕΙΣΘΕΝΗ (507)

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΟΧΩΝ

- ΠΕΡΙΚΛΗ

Ο δε Πλούταρχος περιγράφει ότι οι πολιτικές διαφορές μεταξύ ολιγαρχικών και δημοκρατικών οξύνθηκαν κατά πολύ «**βαθυτάτην τομήν τεμούσα της πόλεως**» από τον Περικλή μέσα στην'αγρια κόντρα του με τον ηγέτη των “καλών καγαθών”, Θουκυδίδη!!!

Ο Θουκυδίδης συγκέντρωσε τους δικούς του σε ένα σημείο της εκκλησίας για να μην είναι διάσπαρτοι και αφανείς μέσα στο μεγάλο πλήθος, αλλά έτσι φάνηκε ότι ήσαν “ολίγοι” σε σχέση με το πλήθος που ανήκε στο κόμμα της μάζας των φτωχότερων!

Έτσι ο Περικλής επινόησε το σλόγκαν περί της παράταξης, όχι των “καλών καγαθών”, αλλά των “ολίγων” = ολιγαρχικών = δεξιών!

[Πλούτ Περικλ. 11.3 “ήν μέν γάρ έξ αρχής διπλοή τις ύπουλος, ώστε έν σιδήρω, διαφορά υποσημαίνουσα δημοτικής και αριστοκρατικής προαιρέσεως, η δ' εκείνων άμιλλα και φιλοτιμία των ανδρών βαθυτάτην τομήν τεμούσα της πόλεως το με ν δήμον, το δ' ολίγους εποίησε καλείσθαι».

- ❖ ΕΠΙΔΟΜΑ:
ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΩΣ ΕΝΟΡΚΟΙ: « *έν δέ ταίς δημοκρατίαις τοίς μέν γάρ άποροις μισθόν πορίζουσιν εκκλησιάζουσι και δικάζουσιν (Πολιτικά, 1297a 36-38)*

- ❖ ΕΠΙΔΟΜΑ:
ΓΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΘΕΑΤΡΑ

- ❖ ΕΠΙΔΟΜΑ:
ΓΙΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥΣ ΔΟΚΙΜΟΥΣ

ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΙΚΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΟΦΗ - ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΟΛΙΓΑΡΧΙΑΣ

ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΙ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗ ΑΜΝΗΣΤΙΑ
ΘΑΝΑΤΩΣΗ ΣΩΚΡΑΤΗ ΩΣ ΦΙΛΟΥ ΤΟΥ ΚΡΕΙΤΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΩΝ ΦΗΨΙΣΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΌΧΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

ο λαός μέσω των δημαγωγών του
νοιώθει να έχει περισσότερη εξουσία όταν μπορεί
να παίρνει αποφάσεις επιτόπου, όταν δηλαδή,
κύρια είναι τα ψηφίσματα αντί για τους νόμους – χωρίς checks & balances!
«ψηφίσματα κύρια ή αλλά μή ο νόμος» (1292a).

*«έν ώστε ζή έν ταίς τοιαύτοις δημοκρατίαις
έκαστος ως βούλεται»*

Γί αυτό ο Αριστοτέλης έθετε το ερώτημα,
*«άν οί πένητες διά το πλείους
είναι διανέμωνται τά τών πλουσίων, τούτ' ούκ άδικον έστιν;»*

για να καταλήξει ότι ναι, όταν
*«οί πλείους τα τών ελαττόνων αν διανέμωνται,
φανερόν ότι φθείρουσι την πόλιν.»* (Πολιτικά, 1281a 18).

Ο δε Ισοκράτης υποστήριζε ότι κάποιοι ηγέτες
αντί να φροντίζουν πώς να βρουν τρόπο να βελτιώσουν
οι φτωχότεροι τα εισοδήματά τους,
κοιτάνε πώς θα εξισώσουν
τους πλουσιότερους με τους φτωχούς,
φτωχαίνοντας τους πλουσιότερους:
*«ού γάρ τούτο σκοπούσιν, έξ ού τρόπου τοίς δεομένοις βίον
εκποριούσιν, αλλ' όπως τους έχειν τι δοκούντας τοίς απόροις
εξισώσουσιν».*

(Περί Ειρήνης, 131)

Η αντιπαλότητα έφθασε σε τέτοια επίπεδα
όπου όπως περιγράφει ο Θουκυδίδης:

«ούτε γάρ πόλεις τοσαύτε ληφθείσαι ερημώθησαν,
αί μὲν ὑπὸ βαρβάρων,
αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων
(εἰσι δ' αἱ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον ἀλισκόμεναι)

οὔτε φυγαὶ τοσαύτε ἀνθρώπων καὶ φόνος,
ὁ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον,
ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάζειν!!!

ΑΘΗΝΑ – ΑΡΓΟΣ (ΣΚΥΤΑΛΙΣΜΟΣ) – ΚΕΡΚΥΡΑ – ΣΑΜΟΣ –
ΜΙΛΗΤΟΣ – ΑΙΓΙΝΑ - ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΠΕΡΙ ΔΗΜΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΛΑΪΚΙΣΤΩΝ

Παρασύρουν ή παρασύρονται από την φιλοδοξία τους;

- ✓ Σωκράτης στον φιλόδοξο Αλκιβιάδη:
 - ✓ μην γίνεις θύμα του δήμου. Μην τον αφήσεις να σε διαφθείρει.
- ✓ Ισοκράτης:
 - ουκ εθέλετε ακούειν πλήν των προς ηδονήν δημηγορούντων.
- ✓ Αντιφών:
 - οι ρήτορες «εν μεν τη ολιγαρχία ουδενός έμελλον άξιος έσεσασθι, εν δε τη δημοκρατία πολλών» (Περί Μεταστάσεως)
- ✓ Δημοσθένης:
 - «εν ταις εκκλησίαις τρυφάν και κολακεύεσθαι πάντα προς ηδονήν ακούοντας» (Εν. Χερρον. 34)
- ✓ Πλούταρχος:
 - οι φιλόδοξοι πολιτεύονται «ακολουθούντες τας επιθυμίας των όχλων» (Αγίς Ι.)

Έτσι, σταδιακά, το δημοκρατικό αγαθό
της πολιτικής ισότητας
ενώ αρχικά είχε ως ευγενή στόχο την ισότητα

- a) Στο δικαίωμα του εκλέγειν
- b) Στο δικαίωμα να κατέλθει κάποιος ως υποψήφιος για δημόσιο αξίωμα
- c) Στο δικαίωμα συμμετοχής στις δίκες ως ένορκος
- d) Την ισότητα απέναντι στους νόμους και
- e) Στο δικαίωμα ελέγχουν των αρχόντων, στην επιθυμία για οικονομική ισότητα, με εξίσωση περιουσιών και εισοδημάτων, ανεξάρτητα από την αξία και την προσφορά κάθε ατόμου και οικογένειας. Να επιβάλλει ισότητα μεταξύ ανίσων.

«Ισότητα τινά ομοίως ίσοις τε και ανίσοις (Πλατ. Πολιτ. 558σ.)
μέχρι τετραπλασίου κτάσθαι» (Πλατ. Νομ 744)

«οι πολύ υπερέχοντες ταις ουσίαις ού δίκαιον οιόνται
είναι ίσον μετέχεις της πόλεως τους κεκτημένους
μηδέν τοις κεκτημένοις» (Αριστ. Πολ. 1316b)

«δίκαιον το νόμιμον και το ίσον»

αλλά το «ίσον» αφορά ισότητα μεταξύ «ομοίων»
και όχι ισότητα μεταξύ «μη όμοιων» (Πολ. 1130b)

Παρεκτρέπεται σε επιθυμία για ισότητα στον πλούτο:
Για να χρηματοδοτηθεί η “ισότητα”
η σκέψη οδηγούσε σε τέσσερις πιθανές ή δυνατές λύσεις

i. Κοινοκτημοσύνη

i. Αριστοφάνης –

i. Εκκλησιάζουσες: «κοινωνείν πάντων,..., πάσι άφθονοι πάντα παρέξομεν».

«Πάτριον εστί λαμβάνειν ημάς μόνον»

ii. Πλούτο: «εί διανέμειν το ίσον, ούτε τέχνη, ούς αν σοφία μελετών ουδείς

ii. Πλάτων: «γης και χρεών αποκοπής και νομής... (προκαλούν) δεινήν και επικίνδυνον έριν», «μέχρι τετραπλασίου κτήσθαι» (Νόμοι 744e)

iii. Αριστοτέλης: Πολ. Βιβλ. II.

i. «ήκιστα επιμελείας τυγχάνει το πλείστων κοινόν»

ii. «των ιδίων μάλιστα φροντίζουσιν» (12161b)

iii. . «δύο έστιν α μάλιστα ποιεί ηδεσθαι τους ανθρώπους το δε ίδιον και το αγαπητόν»

iv. «ετέρου φροντίζοντος ολιγωρούσι μάλλον»

iv. Δημοσθένης: Το 341-340 π.Χ. ο Δημοσθένης στο Δ' κατά Φιλίππου, προτρέπει “δικαίως **αλλήλοις** της πολιτείας κοινωνείν, τους μεν εύπορους εις μεν τον βίον τα εαυτών ασφαλής έχειν, εις δετούς κινδύνουν υπέρ της σωτηρίας παρέχοντας οι δε λοιποί τα δ' εκάστους ίδια του κεκτημένου (45)

v. Κινάδων

- ii. Αναδασμός:
Λυκούργος 830π.Χ. - Σόλων 598– Άγισ 230 – Νάβις
- iii. Το Ταμείο της Συμμαχίας (454π.Χ.)
- iv. Φόροι κατά των 1200 πλουσιότερων

378π.Χ. ΣΥΣΤΑΣΗ 20 ΣΥΜΜΟΡΙΩΝ
από 60 πλουσίους η κάθε μία = 1200

Από αυτούς
οι πλουσιότεροι 300
κάλυπταν όλο το απαιτούμενο ποσό με προεισφορές
και το μάζευαν από τους υπόλοιπους
– με «ηγεμόνες», «δευτέρους», «τρίτους»

Κατά το 355 ο Δημοσθένης
υπολόγισε τις χορηγίες στις 60 περίπου

Λειτουργία: Γυμνασιαρχία

Χορηγία επιχορήγηση θεατρικών παραστάσεων

Αρχιθεωρία αποστολές στους ιερούς Πανελληνίους Αγώνες

Αρρηφορία 4 κόρες του Πέπλου της Αθηνάς

Τριηραρχία

Ιπποτροφία να συντηρούν άλογα για το ιππικό

Πορνικό τέλος «καθ' έκαστον ενιαυτόν η Βουλή
πωλεί το πορνικόν τέλος»
(Αισχ. Τιμαρχ. 119)

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ $1/100$ ή $1/50$ ή $1/12 =$

«δωδεκάτην ημάς εισοίσειν

πεντακόσια τάλαντα = 6000

«Τα χρήματα νυν τους κεκτημένους έχειν»

(Περί Συμμοριών 27-28)

1. Αίσθηση μη αποκλεισμού
«το μη μετέχειν φοβερόν» (1281b) και μη μειονεκτικότητας
2. «το μη καταφρονείσθαι» (Πλουτ. Νικ. 2)
3. Μέριμνα για τους φτωχούς
4. Η υπερβολική φτώχεια
όταν «οι μεν απορώσι λίαν»